

Гордана Бацотић 025.6:004.42COBISS3(497.11)"2020/2022"
Народна библиотека Ужице 070:025.6(497.11)"2020/2022"
gordana.bacotic@biblioteka-uzice.rs
gbacotic@gmail.com

Стручни чланак

СТАТИСТИЧКИ ПОДАЦИ О ПОЗАЈМИЦИ НОВИНА У COBISS3 ОКРУЖЕЊУ – ИСКУСТВО НАРОДНЕ БИБЛИОТЕКЕ УЖИЦЕ

Сажетак: Новине у папирној форми често се користе у Народној библиотеци Ужице, али позајмицу није увек могуће евидентирати у COBISS3 окружењу. Проблем се јавља код новина које се не чувају дугорочно, па се не инвентарису. Такође, код инвентарисаних новина, повезаних у томове, програм препознаје позајмицу једног тома, без обзира на то да ли се састоји од једне или више јединица. У оба случаја хиљаде бројева новина остају невидљиве у статистици позајмице. У раду су предложена могућа решења овог проблема.

Кључне речи: новине, библиотечка статистика, инвентарисање, COBISS3, Народна библиотека Ужице.

Увод

Серијске публикације као врста библиотечко-информационе грађе традиционално су заступљене у библиотекама. Крајем четрдесетих година 19. века у Србији оснивана су читалишта као претече библиотека „поради читања новина и књига и поради међусобног обраћања”.¹ У серијске публикације спадају: часописи, новине, магацини, годишњаци, зборници, календари, адресари, извештаји, статистички годишњаци, прегледи предавања са универзитета и факултета, стенографске белешке, електронски часописи.² Дигитална ера донела је значајне промене у продукцији и коришћењу серијских публикација: електронски

1 Десанка Стаматовић, *Читалишта у Србији у 19. веку* (Панчево: Градска библиотека, 2011), 14.

2 Слободанка Комненић и Љиљана Драгићевић, *Уједињено за примену стандарда ISBD (CR)* (Београд: Народна библиотека Србије, 2006), 11.

облик са удаљеним приступом постаје доминантан у односу на традиционални, папирни облик. То је посебно видљиво код новина.

Новине се дефинишу као врста периодичних публикација која излази у кратким интервалима, доносећи актуелне вести из области политичког, привредног, научног и културног живота.³ „Новине су публикације које садрже новости о текућим догађајима од посебног или општег интереса, чији се појединачни делови означавају хронолошки или нумерички и обично излазе најмање једном недељно. Новине се обично издају без корица, са списком уредника и новинара и штампају се на новинском папиру формата већег од А3 (273 мм x 420 мм).”⁴ Док новине у папирном формату доносе вести старе бар један дан, коначно уобличене и неподложне променама, „Благовременост се, међу новинарима на Мрежи, већ одређује минутима, при чему највише изостаје брижљива провера извора вести”, а саме вести постају подложне непрекидном ажурирању и добијају карактер полупроизвода, који се увек може дорађивати и мењати.⁵ Иако се предвиђало да ће радио, а затим телевизија угасити штампане медије, то се још увек није догодило. За разлику од вести на интернету, одређене новине, са дугогодишњом традицијом, имају читалачки круг који их прати свакодневно, и који је изградио став према одређеним новинарима, па тако има више или мање поверења у оно што прочита.⁶

У Народној библиотеци Ужице набављају се различите врсте серијских публикација, у папирној и електронској форми. Новине у традиционалном, папирном облику интензивно се користе, али због одређених специфичности везаних за инвентарисање и чување ове врсте грађе, то није могуће документовати

3 Александра Вранеш, *Од рукописа до библиотеке* (Београд: Филолошки факултет, 2006), 175.

4 Душанка Ристић и Надежда Петронић, *Инвентарисање библиотеке грађе* (Београд: Народна библиотека Србије, 1998), 13.

5 Đovani Gocini, *Istorija novinarstva* (Београд: Clio, 2001), 419–420.

6 Predrag Bajić, „Život ili smrt štampanih medija: izazovi digitalnog doba”, *CM : Communication Management Quarterly: časopis za upravljanje komuniciranjem* vol. 7, br. 24 (2012): 160–161 <https://bit.ly/3GNoKqa> (преузето 19. 5. 2023).

кроз статистику у COBISS3 окружењу. „Библиотечка статистика је неопходна за делотворно управљање библиотекама, али је још важнија за промовисање библиотечких услуга разноврсним заинтересованим странама: онима који одређују политику и финансијерима, онима који управљају библиотекама и запосленима у њима, стварним и могућим корисницима, медијима и јавности”.⁷ Због тога је битна могућност да све услуге које библиотека пружа корисницима буду јасно и прецизно евидентиране.

Корисници и периодичне публикације у Народној библиотеци Ужице

Ужичко читалиште основано је 1856. године, а већ први Устав Читалишта предвиђа да ће се „одма набавити седморе новине [...]” и регулише правила њиховог коришћења: новине и књиге могу се узимати на реверс и носити кући, „само новине не може нико из Читалишта добити пре док их други и трећи број не замени”.⁸ Корисницима услуга ужичке библиотеке, током више од 160 година, увек су биле на располагању различите врсте периодичних публикација.

Данас је понуда ове врсте грађе обogaћена и кроз базе пуног текста, портале и сервисе. Службена гласила доступна су преко Paragraf.lex електронске правне базе, на коју је Библиотека претплаћена; страна и домаћа стручна периодика преко платформе КоБСОН (Конзорцијум библиотека Србије за обједињену набавку) коју финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја. На сајтовима великог броја културних и образовних установа доступна су и њихова издања у електронском облику. За потребе корисника претражују се бројне базе дигитализоване старе периодике (фондови Народне библиотеке Србије, Универзитетске библиотеке „Светозар Марковић”, Библиотеке Матице српске). Такође, већина библиотека ради на диги-

7 IFLA Manifest за bibliotečku statistiku, *Гласник Народне библиотеке Србије*, бр. 1 (2009): 182.

8 „Устав Читалишта”, *Народна библиотека Ужице 1856–2006: 150 година постојања*, уредник Иван Ршумовић (Ужице: Народна библиотека Ужице, 2006), 214–215.

тализацији свог завичајног фонда, чиме се број онлајн доступних периодичних публикација значајно повећава. Ове базе доступне су бесплатно.

Поред часописа, зборника, календара, годишњака у папирној форми, НБУ данас набавља пет наслова дневне штампе (*Полиџика*, *Вечерње новости*, *Блиц*, *Данас* и *Сјорџски журнал*), шест недељника (*Недељник*, *Време*, *Полиџикин задавник*, *НИН*, *Илусџрована џолиџика* и локални лист *Весџи*),⁹ као и службена гласила: *Службени џласник Реџублике Срџије* и *Службени лист џрада Уџица*. Што се тиче текуће набавке, од дневних новина чува се *Полиџика* од 1944. године, оба наслова службених гласила као и недељници *Нин* (од 1951), *Полиџикин задавник* (од 1952. са прекидима) и *Весџи* од 1944. Поред тога, у фонду постоји више од осамдесет наслова, који се квалификују као новине и чувају се укоричени у томове, а најчитанија је *Борџа* (чувају се годишта од 1944. до 1995).

Корисници периодичних публикација у Народној библиотеци Уџице могу се грубо разврстати у две категорије: једну чине, условно речено, истраживачи (студенти, запослени, ретко пензионери и ученици), који ове публикације користе за израду стручних радова, а другу они који периодично користе у слободно време (углавном пензионери и мањи број чланова из категорије незапослених). Корисници којима је периодика потребна за израду стручних радова углавном користе часописе, зборнике, годишњаке... Приметно је све веће ослањање истраживача на електронске изворе, било да се ради о публикацијама које излазе у дигиталној форми или су накнадно дигитализоване. Они су и најчешћи корисници услуга међубиблиотечке позајмице, где се чланци из штампаних серијских публикација, које Народна библиотека Уџице не поседује, а још увек нису дигитализоване, скенирају и у електронској форми стижу до корисника. Ови корисници не позајмљују актуелне бројеве дневне штампе у библиотеци, већ се опредељују за њихова онлајн издања која су

⁹ *Недељник*, *Време*, *Полиџикин задавник* и локални лист *Весџи* у COBISS.RS бази квалификују се као новине, док се *НИН* и *Илусџрована џолиџика* воде као часописи, али се приликом евиденције њиховог коришћења налази на исте проблеме као и код новина.

им доступна преко мобилних телефона, али повремено користе укоричени стари фонд новина који још увек није дигитализован. Њихово задржавање у читаоници је минимално, услуга се из реалног света све више сели у виртуелни. Циљ је што брже доћи до информације, а дигитализација је свакако приближила грађу читаоцу.

С друге стране, корисници који периодично користе у слободно време (углавном пензионери), усмерени су првенствено на дневну штампу и недељнике у папирној форми. За њих је карактеристично да нису развили зависност од непрекидног прилива нових информација. Док истраживачи библиотеку посећују по потреби, пензионери је посећују свакодневно, често у исто доба дана. Читање новина у простору библиотеке за њих представља неку врсту ритуала. Припадници старијег животног доба суочавају се са проблемом вишка слободног времена, усамљености, отуђености. Зато посета читаоници, осим тога што пружа приступ информацијама на традиционалан начин, представља важан моменат у њиховом друштвеном животу. Они се социјализују, размењују ставове и полемишу. Њихов саговорник припада реалном, а не виртуелном свету. У електронским медијима вести се такође коментаришу, али је идентитет коментатора скривен, што пружа слободу у изношењу мишљења, али и ослобађа обавезе придржавања одређених конвенција у комуникацији.

Поред регистрованих корисника услуга библиотеке, читаоницу дневне штампе користе и особе које нису чланови, јер је библиотека препозната као безбедно и пријатно окружење у ком се може квалитетно провести време и искористити пауза између две обавезе. Стога се наводи да: „Библиотека као место сусрета свих генерација свој успех не треба да мери по броју позајмица, него по броју посета.”¹⁰

Пензионери су најактивнији чланови Одељења за периодичку. Кроз испис *Израчунавање броја посетита за Одељење периодике*, у периоду од 2020. до 2022. године, види се да учешће пензионера у укупном броју посета износи више од 50% (табела 1).

10 Гудрун Кулцер, *Библиотечке услуге за особе шрећеј живојној доба* (Београд: Народна библиотека Србије, 2017), 107.

Израчунавање броја посета за Одељење периодике за годину	2020	2021	2022
Категорија 011 – пензионери	1023	1089	1158
Укупан број посета	1752	1926	2043

Табела 1

Ако се за категорију пензионера упореди однос посета и трансакција (у које, поред посета, улазе задуживање, раздуживање, продужење рока за враћање грађе итд.), у табели 2 види се да је разлика у корист трансакција упадљиво мања него што би се очекивало.

Година	2020	2021	2022
Израчунавање броја посета за Одељење периодике (категорија 011 – пензионери)	1023	1089	1158
Трансакције (категорија 011 – пензионери)	1091	1120	1188

Табела 2

До ове диспропорције долази управо због специфичности везаних за чување и инвентарисање дневних новина и недељника, грађе коју пензионери интензивно користе, а могу се уочити два основна проблема. Један се односи на евидентирање коришћене грађе која није инвентарисана, јер се не чува а други на евидентирање коришћене грађе која се чува, повезана у томове.

Евиденција коришћења неинвентарисаних серијских публикација

Како се наводи: „Инвентарска јединица серијских публикација је: годиште једног наслова или самостална публикација чије издавање није завршено. Када инвентарску јединицу чини годиште наслова, инвентарисање, тј. уношење у књигу инвентара, се обавља тек кад се комплетира годиште.”¹¹ COBISS окружење

11 Душанка Ристић и Надежда Петронић, *Инвентарисање библиотеке грађе* (Београд: Народна библиотека Србије, 1998), 14.

предвиђа унос грађе непосредно по њеном приспећу, без чекања на комплетирање годишта. Међутим, не инвентаришу се серијске публикације које се неће трајно задржавати у фонду, али се о њима води евиденција у контролним картонима и каталошки се обрађују.¹² Ово правило односи се, у Народној библиотеци Ужице, на све наслове дневне штампе из текуће набавке (која се и најчешће користи), са изузетком *Полијшике*, која се коричи.

Пошто се дневна штампа налази у слободном приступу, могуће је евидентирати посету корисника Одељењу периодике, а програмски сегмент COBISS3/Позајмица омогућава евидентирање посета и за лица која нису регистрована у корисничкој бази. Остаје проблем евидентирања коришћене грађе и трансакција са том грађом, који се може решити на два начина.

Први начин подразумевао би увођење по једног независног инвентарског броја за сваки наслов који се не чува (тј. чува се до изласка следећег броја), преко кога би била евидентирана трансакција позајмице и враћања код сваког корисника. Ови инвентарски бројеви не би били узети у обзир приликом исписа књиге инвентара, а било би могуће прецизније евидентирање и приказ коришћене грађе и трансакција (услуга). Маска за унос фонда већ садржи поље 996/9979 број за позајмицу, који се може користити за позајмицу серијских или монографских публикација. Међутим, „свако поље на основу кога позајмљујемо грађу, мора да има испуњено поље 996/997f, а потпоље 996/9979 није обавезно”.¹³ Дакле, овај број није могуће користити за евидентирање позајмице неинвентарисане грађе, тако да би требало увести број који не би био повезан са инвентарским. Запис за грађу која се не чува могао би да садржи само једно поље 996/997, са бројем за позајмицу, преко кога би се вршила позајмица без евиденције у књизи инвентара.

12 Бојана Вукотић, Смернице за вршење надзора над стручним радом библиотекара на обради периодике у народним библиотекама, 4. <https://bit.ly/47ZXVuK> (преузето 19. 5. 2023).

13 Institut informacionjskih znanosti, prir. COMARC/H format: za podatke o stanju fonda. Maribor: IZUM, 2010 <https://bit.ly/3TyQCG3> (преузето 26. 1. 2023).

Други начин мање је прецизан, а израчунавање би се вршило преко броја посета читаоници. Број јединица коришћене грађе добио би се множењем броја наслова дневне штампе који се налазе у слободном приступу са бројем посета читаоници (претпоставка је да је сваки корисник користио све примерке грађе).

Када се дође до приближног броја јединица коришћене грађе, а прикажу се само трансакције које су евидентирание кроз програм, јавља се велика разлика између броја јединица коришћене грађе и броја трансакција. Међутим, израчунавање броја трансакција доноси додатне недоумице. Ако се узме у обзир да је дневна штампа у слободном приступу, тј. библиотекар не ради задуживање и раздуживање, број трансакција био би једнак броју јединица коришћене грађе. Ако би се коришћење ових публикација третирао на исти начин као коришћење монографских (задуживање и раздуживање), онда би се број трансакција добијао множењем броја јединица коришћене грађе са два.

Да би се добио прави увид у обим услуга које пружа Одељење периодике, не сме се занемарити коришћење дневне штампе која се не чува. Кад се коришћење ове врсте грађе не би евидентирало и приказивало у извештајима, појавило би се питање о сврси њене набавке (притом, буџет за набавку новина чини значајан проценат укупног буџета за периодик у годишњем нивоу). „Мерљиви, бројчани подаци најјасније оправдавају средства која су уложена у библиотеке и уједно су најбољи аргумент у потрази за њима”.¹⁴

Евиденција коришћења серијских публикација повезаних у томове

Други проблем при изради статистике позајмице за серијске публикације односи се на евиденцију коришћене грађе која је инвентарисана и повезана у томове. Библиотечка збирка се још „превасходно представља бројем томова, јер се ова мера користи у свим типовима библиотека широм света”.¹⁵ Повезивање перио-

14 Gordana Ljubenović. „Predgovor” [uz IFLA – Manifest za bibliotečku statistiku], *Гласник Народне дидлиотекe Срдије*, бр. 1 (2009): 179.

15 Sajmon Elis i dr., „Svetska biblioteka statistika”, *Гласник Народне дидлиотекe Срдије*, бр. 1, (2009): 189.

дичних публикација у томове један је од облика заштите ове врсте грађе. То се посебно односи на публикације које немају корице, односно на дневне листове и недељнике.

Годиште представља јединицу инвентарисања периодичних публикација, па једно годиште може чинити једна физичка јединица (нпр. годишњак), па све до преко три стотине физичких јединица (дневни лист), које се повезују у томове.

Библиотеке могу водити евиденцију коришћења серијских публикација повезаних у томове на два начина:

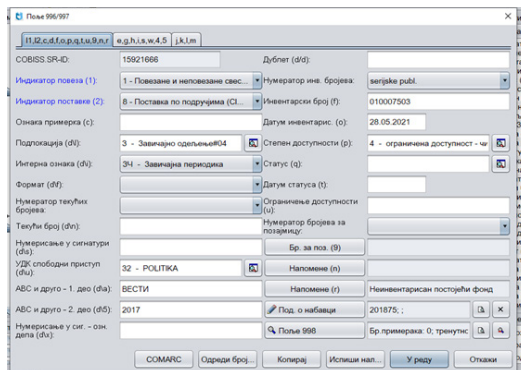
- 1 – један том евидентира се као једна јединица коришћене грађе;
- 2 – броје се сви примерци који су ушли у један том и њихов укупан број наводи се као број јединица коришћене грађе.

Уколико се позајмица ради преко програмског сегмента COBISS3/Позајмица, коришћење повезаних серијских публикација могуће је евидентирати само преко томова. Ако је једно годиште периодике укорићено у једном тому, бројаће се као једна јединица позајмљене грађе. Исту вредност у евиденцији имаће коришћење једне свеске и једног тома (који садржи више свески), односно та вредност биће један. Право стање видљиво је само када публикације нису повезане, па је могуће евидентирати коришћење сваког броја посебно (обично је такав случај са часописима).

Овај проблем најочљивији је при коришћењу укорићене дневне штампе. Долази до ситуације да се исто броји коришћење једног чланка (једног броја) дневне штампе, као и коришћење фељтона који излази у више наставака (бројева), али и коришћење целог годишта (када корисник истражује тему која се обрађивала у дужем временском периоду или прати податке као што су резултати спортских догађаја и сл., који се могу наћи у готово сваком броју дневне штампе у одређеном периоду). Евидентирана је једна јединица коришћене грађе и у случају када је корисник добио репродукцију (фотокопију, скен) траженог чланка, уопште не долазећи у додир са изворном периодичном публикацијом, и када се бавио истраживачким радом, листајући читава годишта периодике, откривајући притом и неочекиване, а корисне информације. Стиче се утисак да евиденција која се води на овај начин не даје реалан увид у коришћење серијских публикација.

Према *Правилнику о ближим условима за чување библиотекарске грађе* при повезивању периодичних публикација „води се рачуна о томе да дебљина повезане целине не буде већа од 8,5 цм за часописе мањег формата, а 5 цм за новине и часописе већег формата”.¹⁶ У фонду НБУ чува се *Полиџика* од 1944. године. Тренутно се *Полиџика* коричи по месецима, тако да једно годиште, тј. један инвентарски број садржи 12 томова (јединица грађе), али је код исте грађе у Народној библиотеци Ужице, до шездесетих година 20. века, једно годиште корићено у три или четири тома. То би у пракси значило да би резултати евидентирања коришћене грађе, ако је коришћено цело годиште, зависили од начина корићења грађе, односно да ли члан користи грађу до шездесетих година 20. века или новију.

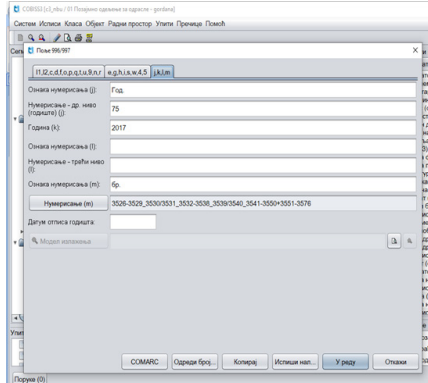
Техички, програм омогућава бројање сваког броја (физичке јединице) појединачно и када су повезани у томове. Доказ за то је испис књиге инвентара. Да би се ситуација илустровала, урађена је позајмица локалног листа *Вести* за 2017. годину који је повезан у два тома. Приликом попуњавања поља 997 (стање фонда) у програмском сегменту СОBISS3/Каталогизација, за инвентарски број 010007503 унет је индикатор повеза који има вредност 1 – *повезане и неповезане свеске* (слика 1а), док се из потпоља 997j (годиште), 997k (година) и 997m (нумерисање) види да је годиште 75 за 2017. годину подељено у 2 тома, а знаком + обележена је граница између томова (слика 1б):

Слика 1а

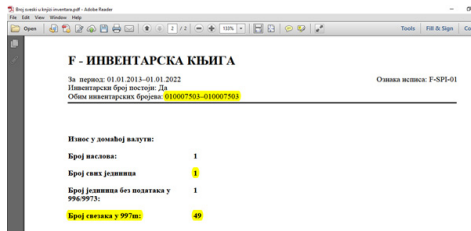
¹⁶ Министарство културе Републике Србије. *Правилник о ближим условима за чување библиотекарске грађе* (Београд: Сл. гласник РС, бр. 63/94). <https://bit.ly/3GSffWу> (преузето 19. 5. 2023).

Бацотић, Г. „Статистички подаци о позајмици новина у COBISS3 окружењу искуство Народне библиотеке Ужице”, 167–182

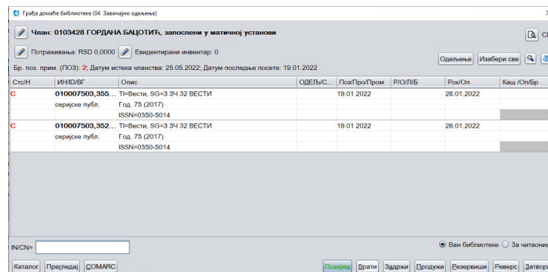
Слика 16

Слика 2 представља испис из *Инвентарске књиге* за инвентарски број 0107503, где се види да наведена инвентарска јединица (годиште) садржи 49 физичких јединица.

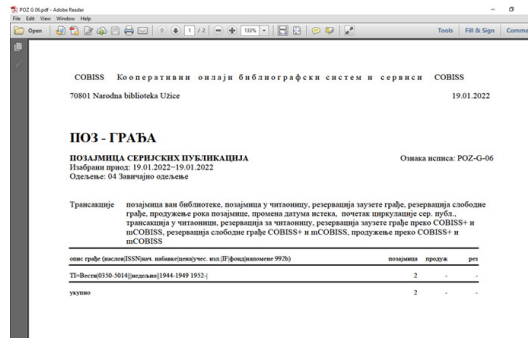
Слика 2

Евидентирање позајмице публикације са овим инвентарским бројем дато је на слици 3. Код корисника су задужена оба тома наведеног годишта:

Слика 3

Из исписа *Позајмица серијских њубликација* (где је видљив наслов позајмљене публикације) види се да су позајмљене две јединице грађе тј. два тома (слика 4).

Слика 4

У испису *Позајмице по врсти грађе* такође се виде две јединице (слика 5):

Слика 5

Ако испис инвентарске књиге пружа могућност бројања физичких јединица у једном годишту, требало би да постоји иста могућност и при евиденцији коришћене грађе.

Први начин за решавање овог проблема тиче се индикатора за повез, који указује на повезаност јединица у оквиру једног инвентарског броја (0 – *нейовезане*, 1 – *њовезане* и

нейовезане и 2 – *нейовезане јединице*). Овај индикатор значајан је због исписа налепнице, од њега зависи да ли ће се исписати само једна налепница за том, у случају када су публикације повезане, или за сваки број по једна ако нису. Ако би индикатор био 0 – *нейовезане свеске*, то би приликом позајмице омогућило испис свих бројева у тому и прецизан избор коришћених бројева, али би, приликом евидентирања трансакције са грађом код дневне штампе, испис сваког броја (физичке јединице) појединачно био непрегледан јер једно годиште садржи и преко 300 бројева.

Друго решење подразумевало би увођење могућности додатног рашчлањавања инвентарског броја приликом позајмице. Како се инвентарски број приликом исписа налепница или евидентирања позајмице рашчлањава на томе које садржи, тако би и сваки том било могуће рашчланити на појединачне бројеве (физичке јединице), а онда извршити прецизан избор коришћених јединица или евидентирати коришћење сваке јединице.

Тренутно, у недостатку бољег решења, Народна библиотека Ужице кроз програмски сегмент COBISS3/Позајмица води евиденцију посета корисника Одељењу периодике и евиденцију коришћења часописа (која је такође непрецизна код публикација повезаних у томе, али је разлика при евидентирању тома уместо свески мања него код дневних листова и недељника). Код новина повезаних у томе, уз консултацију са корисником, ручно се евидентира реално стање коришћених бројева. Код новина које се не чувају и самим тим не инвентаришу, број јединица коришћене грађе рачуна се по следећем обрасцу: просечан број посета на дневном нивоу множи се бројем радних дана и бројем наслова у слободном приступу. Што се тиче трансакција, на оне добијене програмски (где се коришћење једног тома кроз програм евидентира као најмање две трансакције: задуживање и раздуживање) додаје се процењен број трансакција са дневном штампом у слободном приступу (изабрана је опција да је број трансакција једнак броју јединица коришћене грађе).

Дакле, статистика за коришћење новина представља комбинацију програмске и ручне евиденције позајмљене грађе, чиме се губи на прецизности и поузданости, а истовремено отежава рад запосленом на Одељењу периодике.

Закључак

Свако решење за проблем евиденције коришћења новина које се не инвентаришу или се повезују у томове има своје мањкавости. Чињеница да одређене услуге у библиотеци тренутно није могуће документовати програмски доводи до ситуације да би хиљаде бројева коришћених серијских публикација могло остати невидљиво у статистици. Статистички подаци о „раду библиотека основа су за сваку врсту представљања њиховог рада и, шире, доприноса који дају друштву”.¹⁷ Према ИФЛИ „квантитативни и квалитативни подаци о библиотечким услугама, коришћењу и корисницима библиотеке неопходни су за откривање и потврду изузетне вредности коју пружају библиотеке”.¹⁸

Евидентно је да су електронски облици серијских публикација све доминантнији, јер је приступ информацијама убрзан и олакшан. Дигитализација је омогућила да сви заинтересовани могу имати приступ старој и реткој грађи, без посебних процедура и страха од њеног оштећења. Међутим, спор из 2019. године око доступности предратних бројева *Полиџике* преко Дигиталне базе Народне библиотеке Србије, коју је оспорио издавач *Полиџика новине и маџини*,¹⁹ и поред задовољава-јућег разрешења у корист библиотеке и корисника, указује на потенцијалне опасности потпуног ослањања на виртуелни свет.

Сведоци смо да је папир преживео хиљаде година, док је будућност интернета непредвидива. У сваком случају, традиционално прелиставање новина још увек постоји и питање је да ли ће нестати са одласком генерације рођене у првој половини 20. века. У међувремену, потребно је пронаћи модел да се услуга коришћења папирних издања новина што прецизније документује, јер је интересовање за ову врсту грађе још увек живо.

17 Gordana Ljubenić. „Predgovor”, *Гласник Народне библиотеке Србије*, бр. 1 (2009): 179.

18 IFLA Manifest za bibliotečku statistiku, *Гласник Народне библиотеке Србије*, бр. 1 (2009): 181.

19 „’Politika’ do 1941. uklonjena iz Digitalnog arhiva Narodne biblioteke”, 2019, *Danas* (18. 3. 2019). <https://bit.ly/3RxxWzz> (preuzeto 19. 5. 2023).

Литература:

1. Bajić, Predrag. „Život ili smrt štampanih medija: izazovi digitalnog doba”. *CM: Communication Management Quarterly: časopis za upravljanje komuniciranjem*, Vol. 7, br. 24 (2012): 151–170. <https://bit.ly/3GNoKqa> (преузето 19. 5. 2023).
2. Вранеш, Александра. *Од рукописца до дигиталне библиотеке*. Београд: Филолошки факултет, 2006.
3. Вукотић, Бојана. Смернице за вршење надзора над стручним радом библиотекара на обради периодике у народним библиотекама <https://bit.ly/47ZXVuK> (преузето 19. 5. 2023).
4. Gocini, Đovani. *Istorija novinarstva*. Београд: Clio, 2001.
5. Elis, Sajmon i Majkl Hini, Pjer Menije, Rozvita Pol. „Svetska biblioteka statistika”. *Гласник Народне библиотеке Србије*, год. 11, бр. 1 (2009): 185–194.
6. Institut informacijskih znanosti, prir. COMARC/ H format: za podatke o stanju fonda. Maribor: IZUM, 2010–<https://bit.ly/3TyQCG3> (преузето 26. 1. 2023).
7. IFLA – Manifest za bibliotečku statistiku. *Гласник Народне библиотеке Србије*, Год. 11, бр. 1 (2009): 181–183.
8. Комненић, Слободанка и Љиљана Драгићевић. *Уједињено за примену стандарда ISBD (CR)*. Београд: Народна библиотека Србије, 2006.
9. Кулцер, Гудрун. *Библиотеке услуге за особе с посебним потребама у животној доби*. Београд: Народна библиотека Србије, 2017.
10. Ljubenović, Gordana. „Predgovor” [uz IFLA – Manifest za bibliotečku statistiku]. *Гласник Народне библиотеке Србије*, Год. 11, бр. 1 (2009): 179.
11. Министарство културе Републике Србије. *Правилник о облицима за чување дигиталне грађе* Београд: Службени гласник РС, бр. 63/94 <https://bit.ly/3GSffWy> (преузето 19. 5. 2023).
12. „Politika” do 1941. uklonjena iz digitalnog arhiva Narodne biblioteke, 2019. *Danas*, 18. 3. 2019, <https://bit.ly/3RxxWzz> (преузето 19. 5. 2023).

13. Ристић, Душанка и Надежда Петронић. *Инвентарисање библиотечке грађе*. Београд: Народна библиотека Србије, 1998.
14. Стаматовић, Десанка. *Читалишта у Србији у 19. веку*. Панчево: Градска библиотека, 2011.
15. „Устав Читалишта”. У *Народна библиотека Ужице 1856–2006: 150 година постојања*, уредник Иван Ршумовић, 213–216. Ужице: Народна библиотека Ужице, 2006.

Statistical Data on Newspaper Circulation in the COBISS3 Environment – The Experience of the Užice Public Library

Summary: Printed newspapers are often used in the Užice Public Library but it is not always possible to record a loan in the COBISS3 environment. The problem occurs with newspapers not intended for long-term storage and therefore not inventoried. Also, in the case of bound volumes of inventoried periodicals, the program recognizes the loan of one volume regardless of the number of bound units. In both cases, thousands of newspapers remain invisible in loan statistics. This paper proposes possible ways to solve this problem.

Keywords: newspapers, library statistics, inventory, COBISS3, Užice Public Library.

Примљен рукојис 30. 6. 2023.

Исправке рукојиса 31. 8. 2023.

Прихваћен за објављивање 5. 9. 2023.